

Dorđe Pisarev

POLJA U MOM SRCU

Pametni Džoni Štulić! Kakav mi je samo šlagvort podario! Gotovo da sam sve rekao: Polja u mom srcu...

Osvajanje "Polja" bio je jedan od prvih i najvažnijih poduhvata po mom mladalačkom dolasku u Novi Sad. Intelektualna Tvrđava koja je mogla da overi ulazak u Svet književnosti izgledala je tada tako udaljena, u magli, visoka, nedostupna, poput Kafkinog "Zamka". (Ko bi rekao da ću imati to zadovoljstvo da se upišem na listu onih koji su "Polja" i uređivali...)

Godinama kasnije, sada, mladalačka avantura osvajanja prostora u najvažnijem vojvođanskom (i jugoslovenskom) časopisu druge polovine 20. veka (naravno, i početka 21.) dobija sve više na značaju: objavljivanje moje prve priče u "Poljima" zaista je bio zvaničan i definitivni ulazak u svet književnosti, a godinu koju sam proveo kao glavni i odgovorni urednik smatram jednom od najboljih i najzanimljivijih u životu.

S Poljima u srcu, idemo dalje!

SADA LEŽI U DRVENOM KOVČEGU NAJZAD MIRAN

Kada bih samo mogla naći rupu dovoljno duboku da se u nju sakrijem, ili da bar glavu zabijem – niko me više ne vidi, niko me više ne vidi – mislila je dok je prozorom proticao živopisni krajolik.

Autobus je brundao, čas jače, kao da stenje, čas blago i veselo, kao da trubi poput onog malog remorkera iz Diznijevog crtača, što je zavisilo od toga da li se penje ili spušta, a brda je bilo mnogo na njenom putu ka roditeljskoj kući.

Mogla je gotovo da vidi sablasni korov koji je osvojio dvorište i već napao i samu kuću. Poslednjih meseci on više ništa nije radio. Sedeo je na maloj terasi i posmatrao. Šta li je to gledao, pomislila je. Da li je puštao misli da teku nošeni snovima isteklog života, baš kao što bezglavo jure čamčići od hartije niz bujicu koja teče uličnim kanalima posle velikog pljuska. Ili je jednostavno lovio prolaznike što su hitali put susedne prodavnice. Po hleb i pivo, uglavnom. Ili je, opet, proživljavao onaj dan, vraćajući se decenijama kroz vreme, u prošlost, kada je pušten iz logora, mršav i jadan, teskoban i preplašen.

Hodao je nošen samo jednom željom, da se dočepa svog sela i svoje kuće, da se okupa i obuče čisto odelo, da sedne za sto, popije čašicu rakije i najede se šunke i sira.

Kada je pristigao u atar sela, mogao je da vidi izđikali korov svuda po nekada plodnim oranicama, put koji je izgledao kao da niko njime nije prošao već dugo, dugo, i samo je, u daljini, mogao da nazre poneku kravu ili svinju kako lutaju atarom čupkajući travke, držeći se na pristojnoj udaljenosti. Na ulazu u selo dočeka ga je muk, osim ukoliko se u ljudski govor ne računa i besomučno, očajničko lajanje pasa koje je dopiralo iz svih pravaca. Šarke na vratima prve kuće cvilele su dok je vetar blago ljuljao vrata koja su se, bez kontrole, malo malo sudarala sa do vratkom.

Hodao je ulicom svestan pustoši, i što se više približavao svome domu, bio je sve sigurniji da tamo neće nikoga zateći. Ni to ga nije toliko plašilo koliko izvesnost da su zapravo sve kuće puste i da u selu nema baš nikoga.

Pet je dana selo bilo samo njegovo. Lutao je od kuće do kuće, sa zaludnom nadom otvarao kapiju po kapiju i zaticao uvek isti prizor: pseto na lancu, pobesnelo od žeđi i gladi, sa krvavim ranama oko vrata koje je načinila ogrlica. Razvaljena vrata štale i konj sa povređenim nogama što zaludno luta pustim dvorištem. Otvorena vrata kujne, zastrt prljavi stolnjak i na njemu zagađeni ostaci hrane oko koje su se otimalale podivljale mačke.

Uveče bi u svom dvorištu naložio vatru i, ogrnuvši se ćebetom, tresao se u strašnom grču teskobe sve dok prvi jutarnji zraci sunca ne bi najzad razbili teskobnu noćnu tminu. Praskozorje je bilo njegova nada, ali je dan koji bi jalovo pristigao donosio samo još teži tovar samoće. Kada su, pet dana kasnije, prvi stanovnici počeli iz zbege, sa planine da se vraćaju svojim domovima, on više nije bio onaj koji je došao. Mogao je, najzad, da se okupa, da obuče čistu odeću, da sedne za sto i da bude poslužen tanko nasečenom šunkom i mirisnim svežim sirom, ali šta to sad mari: selo je iznova oživelo, ali je u njemu nešto umrlo. Konačno i neopozivo.

Možda je, tih zadnjih meseci života, sedeći nepomičan na terasi, ponovo osećao plamen vatre koja ne greje, pustoš i muk u noći, selo nastanjeno podivljanim i izgladnelim životinjama, jezu samoće i napuštenosti koja mu se zauvek uvukla u dušu i kosti. Sada leži u drvenom kovčegu, najzad miran, spokojan i nem prezirajući svu svetsku halabuku i život koji je nastavljao svoju beskrajnu priču, ali bez njega. Sada leži u drvenom kovčegu, najzad miran, ne hajući za tihu vrevu oko njega, poneki ispušteni jecaj, tihu grčevitu naricaljku, spuštene glasove koji pripovedaju stare priče o kišama što donose bolest, o ratu koji je izbio samo stotinu kilometara dalje ili o pošasti koja odnosi svinje iz obora.

Dok je posmatrala krajolik koji se u prozoru autobusa smenjivao poput kadrova nekog dokumentarnog filma koji je sačinio nevešti naturalista, jer je priroda uvek manje ubedljiva od onoga što, na primer, slikar može da naslika, pokušavala je da zamisli prizor koji će zateći kada najzad stigne. Dvorište prepuno u crno ubrađenih žena, muškarce u ispeglanom, rogobatnom nedeljnom odelu, sa iščetkanim svećanim šeširima na glavama. Tajac kada bude zašla među njih i, najzad, ulazak sa dnevnog svetla u sobu sa slabim veštačkim osvetljenjem, jedna jedina sijalica, specifičnim mirisom kojim odiše leš od tri dana, otvoreni drveni kovčeg tamnobraon boje što stoji položen na spojene četiri hoklice, njegovo blede lice povezano, ispod brade, crnom maramom i nos, špicast i zašiljen, što štrči kao dosledan svetionik smrti.

– odlomak iz romana *PONOĆ JE U SOBI USPOMENA* –